

DOI: 10.22620/agrisci.2011.06.021

ЧЕРНА ШУМЕНСКА КОКОШКА - АКТУАЛЕН СТАТУС И ЯЙЧНА ПРОДУКТИВНОСТ
BLACK SHUMEN CHICKEN – CURRENT STATUS AND EGG PRODUCTIVITY

Петър Петров¹, Христо Луканов¹, Васко Герзилов^{2*}
Petar Petrov¹, Hristo Lukanov¹, Vasko Gerzilov^{2*}

¹Българска асоциация на развъдчиците на кокошеви и водоплаващи птици

²Аграрен университет - Пловдив

¹Bulgarian Association of Poultry Breeders

²Agricultural University - Plovdiv

*E-mail: v_gerzilov@abv.bg

Резюме

Черната шуменска кокошка е създадена в Североизточна България чрез кръстосване на местни кокошки с Черна Минорка, а на по-късен етап – и с Червен Родайланд. Създаването ѝ започва в края на XIX и в началото на XX век чрез народна селекция. Породата се характеризира с висока жизненост и издръжливост, невзискателна е към храненето и технологията на отглеждане, има отлични възпроизводителни способности, но е със задоволителна носливост и ниско яйчно тегло. Понастоящем породата е в риск и е застрашена от изчезване.

Целта на настоящото изследване е да се проучи яйчната продуктивност на малка популация кокошки от породата Черна шуменска (20♀ и 2♂), отглеждани при екстензивни биосъобразни условия.

Пронасянето на птиците е на 171-дневна възраст. Средната носливост за 23-седмичен период (07.12.2008 г. – 31.05.2009 г.) е 45,40% при средноденощни температури на околната среда за периода 7,6°C. Най-висока е средноседмичната носливост през периода февруари–април (64-71%). Масата на яйцата се увеличава с увеличаване на възрастта на яйцеснасяне. Масата на яйцата е най-ниска през месец декември – 40,40±0,80 g, а най-висока – през месец март – 53,60±1,01 g, като тя се запазва и през следващите месеци. Не се установиха съществени изменения в относителното съдържание на яйцата за периода декември–май – черупка (12,88-13,75%), жълтък (28,73-30,65%), белтък (56,61-57,95%).

Abstract

The *Black Shumen Chicken* is an old breed originating in the north-eastern region of Bulgaria by crossing local hens with the *Black Minorca* cockerels and with Rhode Island Red cockerels later. Its creation began in the late nineteenth and early twentieth century through native selection. The breed enjoys good vitality and stamina, non-exigent to nutrition and technology of farming, excellent fertility, but with sufficient laying capacity and low egg weight. The *Black Shumen Chicken* is a breed in risk and threatened by extinction now.

The purpose of this study was to investigate the egg productivity of a small population of hens of the *Black Shumen* breed (20 ♀ and 2 ♂) reared in an organic farm system with natural day light.

The birds started nesting at 171 days of age. For the whole 23-week period (d 07.12.2008 – d 31.05.2009) the laying capacity was 45.40% at 7.6°C average ambient temperature for the period. The laying capacity was highest during the period from February to April (64-71%). The egg weight increased with age. It was lowest in December (40.40±0.80 g) and highest in March (53.60±1.01 g). For the whole period of the investigation there were no significant changes in the egg components. The egg shell changed from 12.88% to 13.75%, the egg yolk varied from 28.73% to 30.65% and the egg albumen was between 56.61% and 57.95%.

Ключови думи: Черна шуменска кокошка, порода, носливост, яйчна продуктивност, биологично производство.
Key word: *Black Shumen Chicken*, breed, laying capacity, egg productivity, organic farm systems.

ВЪВЕДЕНИЕ

Създаване и развитие на породата

Черната шуменска кокошка е създадена в Североизточна България, най-вече в селата по поречието на река Камчия, в края на XIX и в началото на XX век чрез народна селекция. Отличава се с черен цвят на оперението, червени околоушки и продукция на яйца с бял цвят на черупката, с леко кремав оттенък. Липсата на благоприятни условия за хранене и отглеждане, както и на достатъчни познания от страна на местното население, наличието на много хищници и заболявания са спомогнали за формиране на породата, която понастоящем притежава следните характеристики: висока жизненост и издръжливост, отлични възпроизводителни способности, но задоволителна (невисока) носливост и ниско яйчно тегло. Тези особености са характерни и за други породи, предмет на народната селекция (Чешка кокошка, Полска зеленоножка, Норвежка кокошка, Източнофризийска чайка и мн. др.). Усъвършенстването на породата и поставянето на нейната селекция на научно обосновано ниво започва в средата на XX век, като протича в два етапа, първият от които е през периода 1951-1989 г. В средата на XX век местни черни кокошки най-вече от Шуменския регион са кръстосвани с петли от Черна Минорка за подобряване на носливостта и едрината на яйцата. След консолидиране на популацията от птици породата е призната. През 80-те години на XX век започва вторият етап от усъвършенстването на породата, като основната цел е била уедряване на телесните форми и създаване на нова, по-едра порода, наречена Черна едра. Вливана е кръв от породата Червен Родайланд, но този процес спира още в ранен етап поради настъпилите обществено-политически промени в страната. До края на XX век Черната шуменска кокошка е сравнително добре разпространена, макар и не многобройна. Малки стада от птици са отглеждани в опитни станции, земеделски училища и институти, а също и в частни дворове, като интересът към запазването ѝ не е свързан с икономическа полза, а по-скоро с цел съхранение на генетичните ресурси и любителски интерес. Упадъкът на родното животновъдство през последните две десетилетия на XX и началото на XXI век, липсата на последователна политика по отношение на опазване на генетичните ресурси, както и неконкурентоспособността на породата спрямо високопродуктивните хибриди в яйценосното направление са главните фактори за постепенното унищожаване на почти всички разплодни стада, с изключение на стадото, намиращо се в Земеделския институт край Стара Загора в отдел „Развъждане и технологии в птицевъдството”, бивш Хибриден център по птицевъдство. През 2010 г. то наброява 170 птици (150♀ и 20♂), което е крайно

недостатъчно за запазването на породата [1]. В птицефермата към Учебно-опитната и внедрителска база в Аграрния университет - Пловдив също се поддържа малко колекционно стадо (от 20-30 птици) за учебни цели.

От прегледа на литературата установихме, че целенасочени и задълбочени проучвания върху продуктивността на Черната шуменска кокошка и нейните кръстоски с мини еребати кокошки извършва Минчева (2006). В бившия Хибриден център по птицевъдство към Земеделския институт, при отглеждане върху дебела несменяема постеля, авторката установява, че птиците от породата Черна шуменска достигат полова зрелост на 184-дневна възраст, средната носливост от начална носачка е 58,29%, а от средна носачка е 60,59%, при средна маса на яйцето 47,58 g.

В началото на 2010 г. ентузиастични птицевъди създават Българската асоциация на развъдчиците на кокошеви и водоплаващи птици (Bulgarian Association of Poultry Breeders), като основна нейна цел е съхраняването, усъвършенстването и популяризирането на генетичните ресурси в птицевъдството, включително на породите Черна шуменска и Червена старозагорска кокошка. Благодарение на усилията на нейните членове интересът към породата от страна на любителите птицевъди непрекъснато расте [3, 4, 5].

Екстериорна и продуктивна характеристика

Птиците от породата Черна шуменска кокошка притежават черно оперение с матов цвят, плътно прилепнало към тялото (фиг. 1). Те се характеризират със средно голяма и умерено широка глава. Човката е леко извита, средно голяма. Очите са големи, ярки, оранжево-червени. Лицето е с червен цвят, добре оформено, покрито с редки къси черни перца. Гребенът е прав, прост, листовиден, сравнително голям, с 5-7 зъба, като при петлите е изправен, а при кокошките клюмнал в задната си част, без да скрива окоето. Флагът на гребена е голям, но не опира в шията. Допуска се наличие на малък двустранен страничен израстък. Менгушите са сравнително големи, продълговати. Околоушките са средно големи до големи, продълговати, червени. Шията е средно дълга, като петлите са с добре оформено шийно наметало. Тялото е елегантно, хармонично, здраво, цилиндрично, със средно висока позиция и леко приповдигнато. Раменната област е сравнително широка, заоблена, частично покрита от шийното оперение. Гърбът е умерено широк, средно дълъг, леко наклонен назад към опашката при петлите, а при кокошките е хоризонтален. Поясната област е добре оперена, средно дълга, с рязък преход към опашката. При петлите гърдите са закръглени и леко изпъкнали, сравнително високо носени. При кокошките гърдите са слабо замускулени,

Фиг. 1. Развъдна група от породата Черна шуменска кокошка на възраст 4,5 месеца

Fig. 1. Black Shumen breeding group – 4,5 months-old

леко приповдигнати. Коремът е умерено широк, добре развит при кокошките и мек при палпация, а при петлите е прибран. Опашката е сравнително голяма, отворена, носена сравнително ниско, под ъгъл около 40-45° спрямо хоризонталната линия и при двата пола, като при петлите е с добре развити, широки сърповидни пера. Крилетата са дълги, плътно прилепнали към тялото, успоредно на гръбната линия, без да излизат от очертанието на тялото. Бедрата са добре оперени, добре очертани, средно дълги. Краката (метатарзус) са средно дълги, здрави, неоперени, със сиво-черен цвят (аспидносиви). Като повечето породи и тя е с четири пръста. Размер на пръстените – 18/16 - [6].

Живата маса на петлите е около 2-2,5 kg, а на носачките – около 1,4-1,8 kg. Носливостта на кокошките е 120-160 яйца. Те са с бяла черупка, с кремав оттенък и средна маса около 45-55 g.

Екстериорни недостатъци. За съществени екстериорни отклонения се считат много дребните или много едрите птици, както и тези с отклонение в цвета на оперението – бели пера или силно виолетов оттенък. Екстериорни недостатъци са белите околушки, ниско държаната опашка под хоризонталата или много високо държаната, или т.нар. катерича опашка, слабо развитата опашка, клюмналият или деформиран малък гребен при петела, както и изправеният гребен при кокошката, грубата и голяма глава, X-образната постановка на краката.

Целта на настоящото изследване е да се проучи яйчната продуктивност на кокошки от породата

Черна шуменска, отглеждани при биосъобразни условия.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Настоящото изследване е проведено с 20♀ и 2♂ птици от породата Черна шуменска в продължение на 23-седмичен период (07.12.2008 г.–31.05.2009 г.) в птицефермата към Учебно-опитното стопанство на Аграрния университет – Пловдив, катедра „Животновъдни науки“. Всички птици бяха едновъзрастни – излюпени на 30.06.2008 г. От едnodневна възраст до приключване на опита те се отглеждаха биосъобразно при еднакви условия – до 8-седмична възраст при контролиран климат, а след това – в помещение волиерен тип, с дворче за разходка, при естествен светлинен режим, с възможност за ровене и извършване на прашна баня. Носачките се хранеха с комбиниран фураж, приготвен в птицефермата, със следния състав: царевица - 55,50%, пшеница - 10,00%, соев шрот - 15%, слънчогледов шрот - 10%, креда - 7,20%, ДКФ - 1,44 %, витаминен премикс - 0,50%, готварска сол - 0,25%, лизин - 0,04%, метионин - 0,07%. Хранителният състав на 1 kg от комбинирания фураж беше следният: ОЕ - 11, 6 MJ, СП - 16,30%, СВл - 3,80%, СМ - 3,80%, линолова киселина - 2,20%, Са - 3,10%, усвоим Р - 0,37%, усвоим лизин - 0,67%, усвоим метионин - 0,33%.

От началото на яйцеснасянето се проследи носливостта и се извърши морфометрична преценка на яйцата.

Яйцата се събираха и се отчитаха ежедневно, като два пъти месечно им се правеше морфометрична преценка по следните по-важни показатели, характеризиращи яйчната продуктивност:

- Носливост – дневна (брой) и седмична (%);
- Маса на яйцето, маса на черупката, маса на жълтъка и маса на белтъка – чрез претегляне на електронна везна ОНАУС, с точност до 0,01 g.

Данни за температурата на околната среда бяха взети от Синоптичната станция в Пловдив към Националния институт по метеорология и хидрология, намираща се в непосредствено съседство с птицефермата.

Получените резултати бяха обработени статистически чрез MS Excel, 2003.

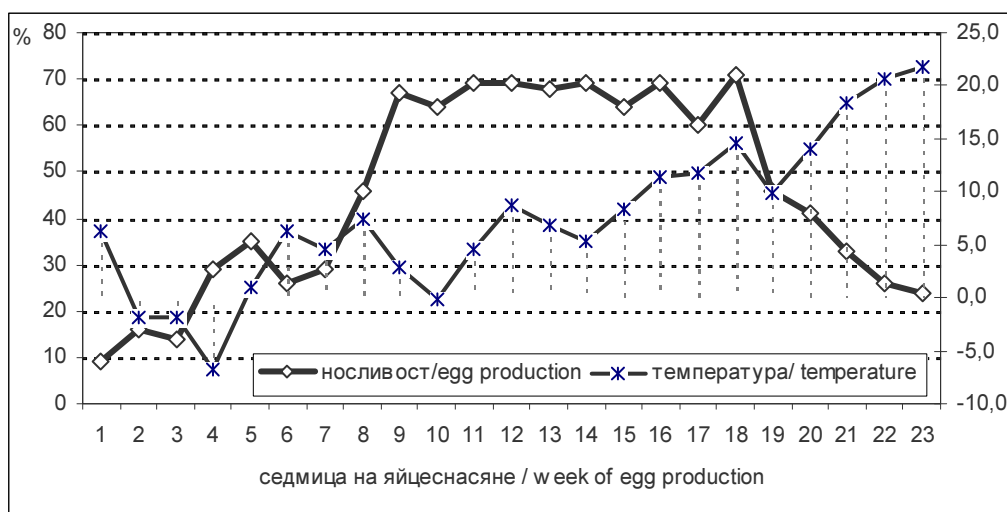
РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Птиците пронесоха в средата на месец декември на 171-дневна възраст. За 23-седмичния период (07.12.2008 г.–31.05.2009 г.) на проучване средната носливост беше 45,40% при средnodневна температура за целия период 7,6°C. Периодът на провеждане на изпитването обхваща двата сезона с най-ниски температури: зимата и пролетта. Освен това

началото на яйцеснасянето съвпадна и с много къс светлинен ден, който постепенно започна да се увеличава. При екстензивните системи на отглеждане с елементи на биосъобразност ниските температури и късият светлинен ден са основните фактори на средата, оказващи задържащо въздействие върху по-бързото повишаване на носливостта (фиг. 2). През периода февруари–април се отчете най-висока средноседмична носливост, която варира в рамките на 64-71%. През месец май се наблюдаваше значително намаление на носливостта. Това би могло да се дължи на високите

температури през обедните и следобедните часове (27-31,5°C), въпреки умерените средноденонощни температури (от 14,1°C в началото – до 21,7°C към края на месеца).

В таблица 1 са представени съставните части на кокошето яйце (g) по месеци. По време на опита с напредване на възрастта и завършване на растежа се отчете повишаване на масата на яйцата, съответно и на съставните им части, но не се отчетоха съществени различия в относителното съдържание на черупката, жълтъка и белтъка.

Фиг. 2. Носливост на кокошките
Fig. 2. Egg productivity

Таблица 1. Морфологичен строеж на яйцата
Table 1. Morphological structure of eggs

Месец Month	Маса на яйцата Egg weight $x \pm Sx$	Маса на черупката Egg shell weight		Маса на жълтъка Egg yolk weight		Маса на белтъка Egg albumen weight	
		$x \pm Sx$	%	$x \pm Sx$	%	$x \pm Sx$	%
Декември December	40,40 $\pm 0,80$	5,40 $\pm 0,14$	13,37	11,61 $\pm 0,59$	28,73	23,39 $\pm 0,63$	57,90
Януари January	40,44 $\pm 0,81$	5,56 $\pm 0,34$	13,75	11,71 $\pm 0,63$	28,96	23,17 $\pm 1,17$	57,29
Февруари February	48,52 $\pm 0,96$	6,35 $\pm 0,32$	13,09	14,70 $\pm 0,71$	30,30	27,47 $\pm 1,78$	56,61
Март March	53,60 $\pm 1,01$	6,69 $\pm 0,30$	12,48	16,43 $\pm 0,90$	30,65	30,48 $\pm 1,26$	56,87
Април April	52,30 $\pm 1,05$	6,75 $\pm 0,29$	12,91	15,30 $\pm 0,85$	29,25	30,25 $\pm 1,28$	57,84
Май May	52,55 $\pm 1,01$	6,77 $\pm 0,29$	12,88	15,33 $\pm 0,84$	29,17	30,45 $\pm 1,06$	57,95

ИЗВОДИ

Породата Черна шуменска кокошка има сравнително добра носливост в условията на екстензивно биосъобразно отглеждане. Излюпените в края на юни птици пронасят в началото на месец декември на 171-дневна възраст. Средната носливост за 23-седмичен период от пронасянето е 45,4% при средноденощни температури на околната среда за периода 7,6°C.

Масата на яйцата се увеличава с увеличаване на възрастта на птиците. През първия месец (декември) масата на яйцата е най-ниска - 40,40±0,80 g, а най-висока е през месец март – 53,60±1,01 g, като се запазва и през останалите месеци.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Лалев, М., Облакова, М., Минчева, Н., Христатијева, П., Иванова, И., 2010. Възможности за използване на генофонда при създаване на нови изходни линии кокошки бройлерно и яйценосно направление. – В: Научна конференция „Състояние и перспективи за

развитие на генетичните ресурси в животновъдството на България”, Пловдив, 29.10.2010 г., Аграрни науки (под печат).

[2] Минчева, Н., 2006. Проучване възможностите за създаване на популации кокошки с цветно оперение на базата на налични линии от генофонда. Автореферат на дисертация, НЦАН - Земеделски институт, Стара Загора, с. 38.

[3] <http://bulgarianbreeds.dir.bg/>

[4] http://en.wikipedia.org/wiki/Black_Shumen_chicken

[5] <http://www.feathersite.com/Poultry/CGP/Shumenska/BRKShumen.html>

[6] http://chickenfarm.dir.bg/_wm/pbasic/

?df=736083&GDirId=61f13622f5950129b5fd6634325881dd

Рецензент – доц. д-р Христо Христов
E-mail: hrh.1234@abv.bg